

АГУУЛГА

БҮЛЭГ-1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1. Төслийн байршил	3
1.2. Ордын уул техникийн нөхцөл	4
1.3. Уурхайн 2025 оны нээлт	4
1.4. Уурхайн 2025 оны төлөвлөлт	6
1.5. Уурхайн 2025 оны уулын ажлын хэмжээ	7
БҮЛЭГ-2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	8
БҮЛЭГ-3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	9
3.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх байдал	9
3.2. Газрын гадарга, хэвлийд нөлөөлөх байдал	9
3.3. Усны чанарт нөлөөлөх байдал	9
3.4. Хөрсний чанарт нөлөөлөх байдал	9
3.5. Ургамалан нөмрөгт нөлөөлөх байдал	9
3.6. Амьтны аймагт нөлөөлөх байдал	10
БҮЛЭГ-4. “ЭЛСТЭЙ, НЭРГҮЙ ТОЛГОЙ” ЭЛС, ДАЙРГАНЫ УУРХАЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	11
4.1. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	11
4.2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
4.3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	15
4.4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
4.5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
4.6. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
4.7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	16
4.8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	17
4.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	18
4.10. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	21
4.11. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	23
4.12. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын нэгтгэл	24
ДҮГНЭЛТ	25
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ	26

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. MV-020041 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол	3
Хүснэгт 2. Нээгч гадаад траншейн үзүүлэлтүүд	5
Хүснэгт 3. Уулын 2025 оны ажлын хэмжээ	7
Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
Хүснэгт 5. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөлт	15
Хүснэгт 6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	16
Хүснэгт 7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	17
Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	18

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Ордын байршлын тойм зураг	3
Зураг 2. Дайрганы ордыг ашиглах уурхайн дотоод траншейн байршил	4
Зураг 3. Элсний ордыг ашиглах уурхайн дотоод траншейн байршил	5
Зураг 4. Уурхайн ашиглалтын эхний жилийн төлөвлөлт	6

БҮЛЭГ-1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

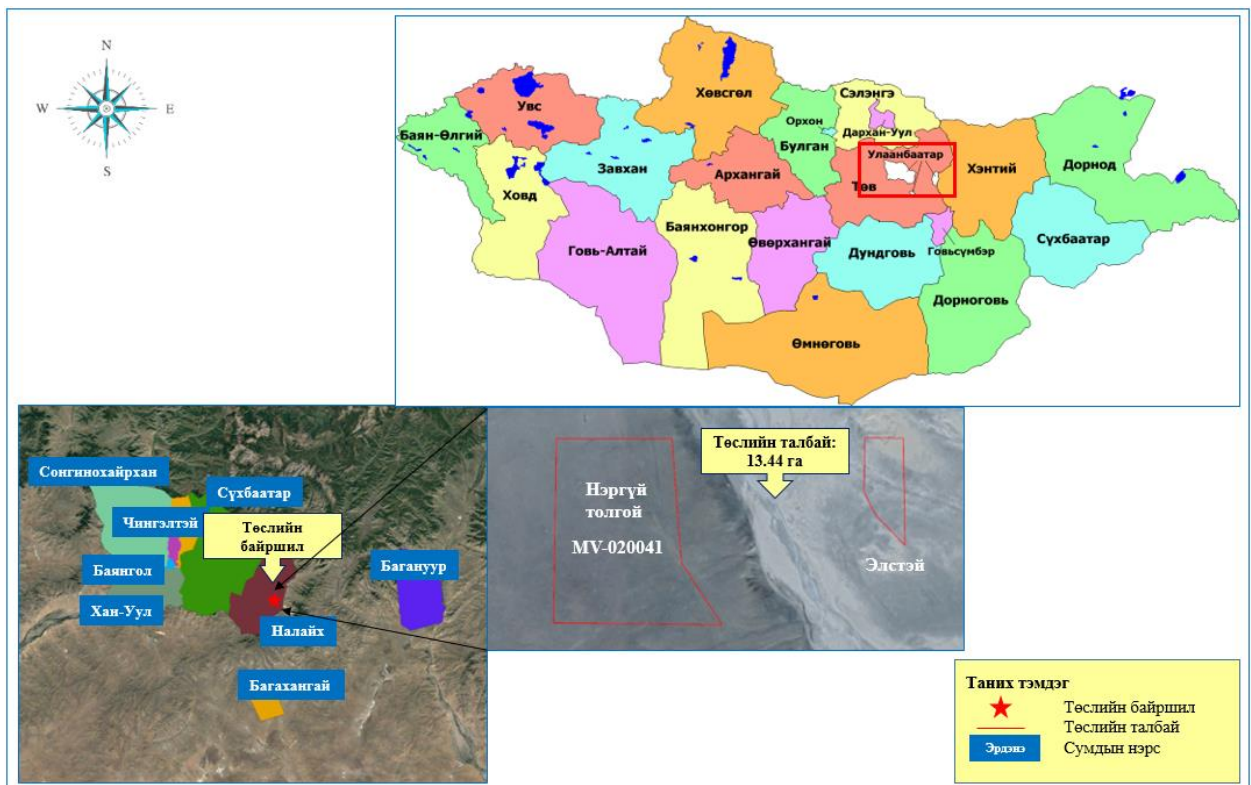
1.1. Төслийн байршил

“Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы орд нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн нутагт хамаарах ба Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 51 км, Налайх дүүргийн төвөөс зүүн зүгт 15 км зайд байрзүйн зургийн L-48-11 хавтгайд оршино.

Уг орд байрлаж буй нийт 13.44 га талбай бүхий MV-020041 дугаартай түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцолыг дараах хүснэгтэнд харууллаа.

Хүснэгт 1. MV-020041 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Талбайн хэмжээ, га	Ордын нэр	Цэгийн дугаар	Уртраг	Өргөрөг
				(град, мин, сек)	(град, мин, сек)
MV-020041	13.44	Нэргүй толгой	1	107° 28' 42.14"	47° 46' 02.97"
			2	107° 28' 24.22"	47° 46' 02.97"
			3	107° 28' 24.18"	47° 46' 16.27"
			4	107° 28' 36.54"	47° 46' 07.30"
			5	107° 28' 37.60"	47° 46' 07.30"
		Элстэй	1	107° 29' 01.38"	47° 46' 08.54"
			2	107° 28' 58.39"	47° 46' 10.65"
			3	107° 28' 57.17"	47° 46' 12.34"
			4	107° 28' 57.20"	47° 46' 16.27"
			5	107° 29' 01.38"	47° 46' 16.27"

Зураг 1. Ордын байршлын тойм зураг

1.2. Ордын уул техникийн нөхцөл

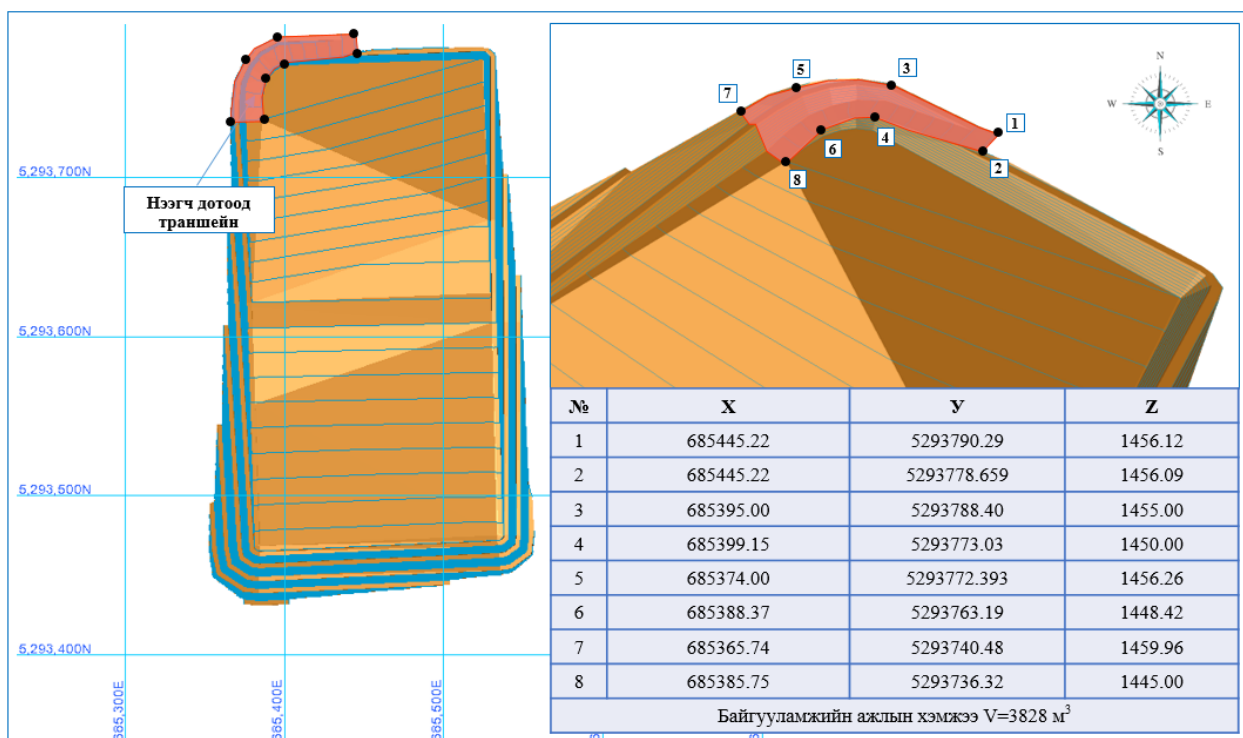
Уурхайн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайд орших элсний давхаргын дундаж зузаан нь 4.65 м байна. Орд нь үйлдвэрлэлийн чиглэлээр олборлолт хийхэд бүрэн бэлтгэгдсэн, олборлолтын тоног төхөөрөмж, хүнд механизм чөлөөтэй нэвтрэх боломжтой. Орд нь дэд бүтэц сайн хөгжсөн, зам харилцаа сайн, зах зээлдээ ойрхон, бүтээгдэхүүнээ түргэн шуурхай хүргэх боломжтой зэрэг таатай нөхцөлтэй юм. Олборлолт хийх явцад шаардагдах техникийн хэрэглээний усыг уурхайн ойр орчмоос авч ашиглах бүрэн боломжтой гэж үзжээ.

1.3. Уурхайн 2025 оны нээлт

“Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы ордыг ашиглах ажил уурхайг нээх ажлаар эхэлнэ. Уулын үндсэн ажлыг бага хугацаанд эдийн засгийн хувьд ашигтайгаар явуулах, цаашид төслийн хүчин чадлаар уурхайг тогтвортой ажиллуулах боломжийг хангах зорилгоор төслийг аль болох хурдан хугацаанд эхлүүлэхийн тулд ил уурхайн загвараас хамааран уурхайн талбайг нээх ажил энэхүү төлөвлөгөөнд тусгагдснаар ашиглалтын MV-020041 тоот талбай дайрганы ордыг ашиглах уурхайн баруун хойд хэсгээс нээж эхэлнэ.

Дайрганы ордыг ашиглах уурхайн траншейн төлөвлөлт: Нэргүй толгойн дайрганы ордыг ил аргаар ашиглах бөгөөд уурхайн нээгч дотоод траншейгаар нээнэ. Шинэ догол нээх траншейны налуу нь авто тээврийн хэрэгслийн өгсөн явах налуу замын нөхцөлийг хангасан хэмжээнд буюу 100 промилл байх ба траншейны ёроолын өргөн хоёр урсгалтай буюу 10 м өргөнтэй байна.

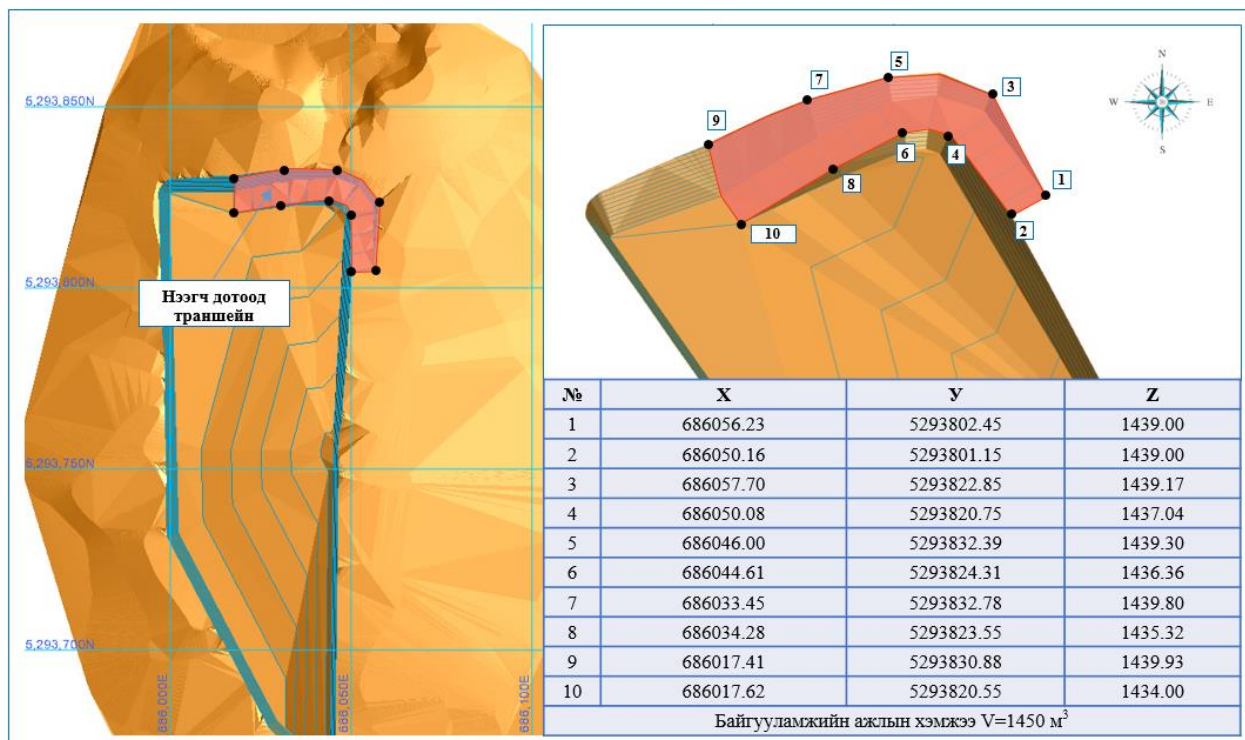
Нээгч малталтыг ордын В-II блокийн баруун хойд хэсгээс эхлэн суналын хөндлөн чиглэлд баруун хойноос баруун урагшаа чиглэлд $X=685445.22$, $Y=5293790.29$ буюу №1 цэгээс эхлэн үржил шимт өнгөн хөрсийг 20 см хүртэлх зузаантайгаар хуулж эхэлнэ.

Зураг 2. Дайрганы ордыг ашиглах уурхайн дотоод траншейн байршил

Дайрганы ордыг ашиглах уурхайг нээх дотоод траншейн нэвтрэлтийн ажлын хэмжээ 3828 м³ байх ба нэвтрэлтийн хугацаа 7 хоног байна.

Элсний ордыг ашиглах уурхайн траншейн төлөвлөлт: Элстэйн элсний ордыг ил аргаар ашиглах бөгөөд уурхайн нээгч дотоод траншейгаар нээнэ. Нээгч малталтыг ордын В-I блокийн зүүн хойд хэсгээс эхлэн суналын хөндлөн чиглэлд зүүн хойноос баруун урагшаа чиглэлд X=686056.23, Y=5293802.45 буюу №1 цэгээс эхлэн үржил шимт өнгөн хөрсийг 20 см хүртэлх зузаантайгаар хуулж эхэлнэ.

Зураг 3. Элсний ордыг ашиглах уурхайн дотоод траншейн байршил

Дайрганы ордыг ашиглах уурхайг нээх дотоод траншейн нэвтрэлтийн ажлын хэмжээ 1450 м³ байх ба нэвтрэлтийн хугацаа 3 хоног байна.

Хүснэгт 2. Нээгч гадаад траншейн үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Дайрганы уурхай	Элсний уурхай
1	Траншейн гүн	м	10	5
2	Траншейн налуу	‰	100	100
3	Траншейн ёроолын өргөн	м	10	10
4	Траншейн хажуугийн налууугийн өнцөг	град	45	45
5	Н.т дунд хэсгийн шулуун хагас призмийн эзлэхүүн	м ³	2450.0	880.5
6	Хажуу хэсгийн призмийн эзлэхүүн	м ³	696.5	366.5
7	Мөргөцөг хэсгийн шулуун хагас призмийн эзлэхүүн	м ³	348.9	120.5
8	Булан хэсгийн хагас конусын эзлэхүүн	м ³	332.6	82.5
9	Гадаад траншейн эзлэхүүн	м ³	3828.0	1450.0
10	Экскаваторын хоногийн бүтээл	м ³ /хоног	546.8	483.3
11	Траншейн нэвтрэлтийн хугацаа	хоног	7	3
12	Шаардлагатай экскаваторын тоо	ш	1	1

1.4. Уурхайн 2025 оны төлөвлөлт

“Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы ордод ашиглалт явуулах үйл ажиллагаа нь дараах үндсэн ажилбаруудаар гүйцэтгэгдэнэ.

ДАЙРГА ОЛБОРЛОЛТ:

ШИМТ ХӨРС ХУУЛАЛТ ► ХӨРС ХУУЛАЛТ ► ДАЙРГА ОЛБОРЛОЛТ

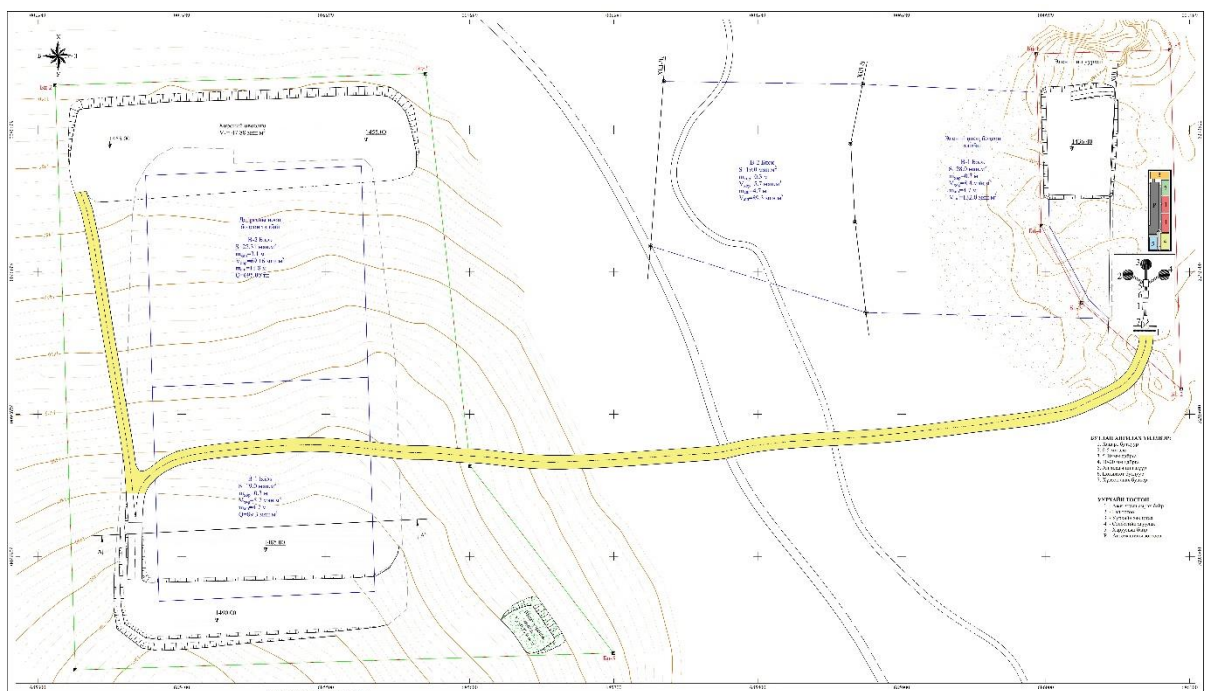
ЭЛС ОЛБОРЛОЛТ:

ШИМТ ХӨРС ХУУЛАЛТ ► ЭЛС ОЛБОРЛОЛТ

Үүний зэрэгцээ уурхайн зам цэвэрлэх, хуурайшилт ихтэй үед тоосжилттой тэмцэх мөн тоног төхөөрөмжид засвар, үзлэг үйлчилгээ хийх гэх мэт туслах ажлууд тодорхой хувиар, зохион байгуулалтын дагуу хийгдэнэ.

Ашиглалтын 2025 онд “Нэргүй толгой”-н ордоос олборлолт явуулах ба нийт 47.88 мян.м³ хөрс хуулалтын ажил хийж, 100.0 мян.м³ дайрга олборлох бөгөөд, нийт уурхайн ашиглалтанд өртөх талбайн хэмжээ 19.08 мян.м² байна.

Хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр 0.48 м³/м³ байна. Мөн 2025 онд “Элстэй”-н элсний ордоос зэрэг олборлолт явуулах ба нийт 0.99 мян.м³ хөрс хуулалтын ажил хийж, 13.19 мян.м³ элс олборлох бөгөөд, нийт уурхайн ашиглалтанд өртөх талбайн хэмжээ 2.84 мян.м² байхаар тус тус төлөвлөлөө.

Зураг 4. Уурхайн ашиглалтын эхний жилийн төлөвлөлт

1.5. Уурхайн 2025 оны уулын ажлын хэмжээ

Уулын 2025 оны ажлын календарьчилсан төлөвлөгөөнд тухай жилд хийгдэх шимт хөрс, хөрс хуулалт болон элс, дайрга олборлолтын ажлын хэмжээг дараах хүснэгтэнд харууллаа.

Хүснэгт 3. Уулын 2025 оны ажлын хэмжээ

№	Ашиглалтын түвшин	2025 он	
		Хуулах хөрсний эзлэхүүн, мян.м ³	Ашигт малтмал олборлолт, мян.м ³
1	Дайрга олборлолт		
1.1	1505 <	0.11	0.98
1.2	1495 - 1505	19.04	13.71
1.3	1485 - 1495	28.73	85.31
1.4	1475 - 1485	-	-
1.5	1465 - 1475	-	-
1.6	1455 - 1465	-	-
1.7	1445 - 1455	-	-
-	Нийт	47.88	100
-	К _{хх} , м³/м³	0.48	
2	Элс олборлолт		
2.1	1435 <	0.99	13.19
-	Нийт	0.99	13.19
-	К _{хх} , м³/м³	0.08	

БҮЛЭГ-2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Уул зүй: Уул зүйн хувьд ордын район нь Хэнтийн уулархаг мужийн баруун урд хэсэгт Налайхын хотгорт хамаарагдана. Энэхүү хотгорын туйлын өндөржилт далайн түвшнээс дээш 1400-1420 м (ордын талбайн хэсэгт) байна.

Орд байрлаж буй хотгор нь баруунаас зүүн тийш чиглэлтэй, гонзгойдуу хэлбэртэй, төв хэсэгтээ хонхордуу, төв, зүүн талдаа тэгшивтэр талархаг гадаргуу үүсгэсэн байдаг.

Усан сүлжээ: Усан сүлжээний хувьд ордын хойгуур Туул гол урсан өнгөрөх ба Туул голын усны зардал маш тогтворгүй, зун борооны үед голын усны түвшингийн хоногийн хэлбэлзэл 50-60 см-ээр дээшилдэг байна.

Туул голын усны урсгалын хурд 1.2 м/сек, голын усны өргөн 30-70 м, гүн нь 0.8-3.5 м, мөн уулнаас эх авсан жижиг гол горхиуд Туул голд цутгадаг. Ордын зүүн талаар Налайхын гол урсах ба голын хөндийд жижиг тойрмууд тохиолддог байна.

Цаг уур: Цаг уурын хувьд эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Улирлын болон хоногийн температур эрс хэлбэлзэлтэй, атмосферийн тунадасны хэлбэлзэл

120-220 мм бөгөөд жилийн дунджаар 200 мм хүрнэ. Анхны цас 9-р сарын 15-ны үеэр, сүүлчийн цас 5-р сарын 15-ны үеэр орох жишээтэй байдаг. Хамгийн халуун нь 7-р сард, хамгийн хүйтэн нь 1-р сард болдог.

Хамгийн их хур тунадас унадаг улирал нь зун байна. Өвөл хөрс нь 3-5 м гүн хөлддөг. Цэвдэгшилт нилээд тархалттай бөгөөд газрын тогтоц, чулуулгийн литологийн бүтцээс хамаарч нам дор газар 1.5-2.0 м, өндөрлөг хэсэгт 3.5-5.0 м-т тохиолдоно. Ордын дүүрэг нь газар хөдлөлтийн VII-VIII бүсэд хамаарна.

Хүн ам зүй: Налайх тосгон нь 7 мянга гаруй өрхийн 26 мянга орчим хүн амтай бөгөөд Халх, Казак, Буриад, Урианхай, Дөрвөд зэрэг ястнуудаас бүрдэнэ.

Дэд бүтэц: Дэд бүтцийн хувьд орд нь сайн хөгжсөн бүсэд оршдог, Улаанбаатар хоттой асфальтан зам болон төмөр замаар холбогдсоноос гадна өндөр хүчдэлийн шугам, үүрэн телефоны операторууд бүгд холбогдсон, интернет 4G сүлжээтэй холбогдсон байдаг.

Орд орших Налайхын хотгорын хэмжээнд сүүлийн жилүүдэд Хятад, Монголын 10 гаруй тоосгоны үйлдвэр ажиллаж байна. Улаанбаатар хотын төвөөс төслийн талбай руу 1 цагийн хугацаанд авто машинаар хүрэх боломжтой.

Зам харилцаа: Налайх дүүрэг нь зам харилцааны хувьд Улаанбаатар хоттой хатуу хучилттай болон төмөр замаар холбогддог. Чиглэлийн автобус, галт тэрэг болон бусад машин техникийн саадгүй үйлчилгээтэй.

Тосгоны баруун талаар Улаанбаатар-Замын-Үүд чиглэлийн хатуу хучилттай зам, хойд талаар Улаанбаатар-Хэнтий чиглэлийн мянганы зам дайрч өнгөрдөг. Зүүн аймгуудын автотээврийн гол зам дайран өнгөрдөг тул зүүн аймгуудтай харилцах зам, харилцааны зангилаа болдог.

БҮЛЭГ-3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1. АГААРЫН ЧАНАРТ НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДАЛ

Уурхайн техник, технологийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр үүсэх тоос, шороо болон угаарын хорт хий агаар орчныг бохирдуулах эх үүсвэр болно.

Элс, дайрга олборлох уурхайд:

- ✓ Хөрс хуулах, элс, дайрга олборлох үед тоос үүсэх,
- ✓ Тээврийн хэрэгсэл явах үед боссон автозамын тоос,
- ✓ Хүнд даацын машин механизм, тоног төхөөрөмжүүдийн дотоод шаталтын хөдөлгүүрийн ажиллагаанаас гарах утаа болон хорт хий,
- ✓ Уурхайн малталтууд болон овоолгын талбайгаас салхинд хийсэх тоос,
- ✓ Хөрс болон шаврыг тээвэрлэх үед үүсэх тоос, шороо нь агаар орчныг бохирдуулах эх үүсвэр болдог.

Үүнээс уурхайн малталтууд болон овоолгын талбайгаас салхинд хийсэх тоос шороо агаар орчныг байнга бохирдуулдаг бөгөөд салхины хурд, агаарын чийгшил болон хуурайшил зэргээс шалтгаалан жилийн дөрвөн улиралд нөлөөллийн хэмжээ харилцан адилгүй байдаг.

3.2. ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХЭВЛИЙД НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДАЛ

Элс, дайрга олборлох ажлын байгаль орчинд үзүүлэх экологийн гол үр дагавар нь газрын хурдсыг эвдэж, нүх, карьер үүсэх, улмаар агаарын тоосны бохирдол ихсэх, энэ нь ойр орчимдоо тархах, байгаль хамгаалах шаардлагатай арга хэмжээ авч сөрөг нөлөөллийг бууруулахгүй бол цөлжилт явагдах, цаашид хүрээгээ тэлэхэд хүргэж болзошгүй.

Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй шатах тослох материалын хадгалалт, ашиглалтанд байнгын хяналт тавьж болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч байх шаардлагатай болно.

3.3. УСНЫ ЧАНАРТ НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДАЛ

Уурхайн орчим урсгал ус байхгүй бөгөөд геологи хайгуулын үед элс, дайрганы олборлолтын давхаргад гүний ус илрээгүй нилээд гүнд байгаа учир энэ төрлийн нөлөөлөл бага юм.

3.4. ХӨРСНИЙ ЧАНАРТ НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДАЛ

Хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс хөрс эвдрэх, элэгдэлд орох зэргээр хөрс, ургамлын хүний үйл ажиллагаанд өртөж буй талбайн хязгаар нь түүнээс нилээд хол зайд, наад зах нь 500-1000 м болж, нөлөөллийн хүрээ нь тэлж болохыг цаашид анхаарах шаардлагатай юм.

3.5. УРГАМАЛАН НӨМРӨГТ НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДАЛ

Төсөл хэрэгжих явцад тухайн орд ашиглах газрын ургамлын бүрхэвч агаар, хөрсний бохирдлоос үүдэн ихээхэн хэмжээний доройтолд орсон нь ажиглагдаж байсан.

3.6. Амьтны аймагт нөлөөлөх байдал

Төслийн үйл ажиллагааны улмаас амьтны аймгийн төлөөлөгчдийн идэш тэжээлийн хэлхээ холбоо тасрах, амьдрах нутгийн хүрээ хумигдах, нүүдэллэх талбай хаагдах, техникийн дуу чимээ, доргио чичиргээ, бензин тосны үнэр зэргээс тайван байдал нь алдагдаж, амьдрах орчноосоо дайжих байдлаар тухайн экосистем тодорхой хэмжээгээр өөрчлөгдөнө.

Сээр нуруугүй амьтад, ялангуяа шавж, аалз хэлбэртэн байгалийн аливаа нэг биоценозод тохиолдох нийт амьтдын биомассын ихэнх буюу 90 хүртэл хувийг бүрдүүлэх бөгөөд тухайн орчинд явагдаж байгаа бодис, энергийн эргэлт, хувирлыг хэвийн явуулах, түргэтгэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Ийм учраас хөрсний амьтдын зонхилох хэсгийн зүйл, тэдгээрийн тоо толгойн бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орсноор тухайн экосистемийн тогтолцоонд өөрчлөлт хувьсал гарах нь дамжиггүй.

Шатах, тослох материал хадгалах, зөөвөрлөх үед асгах, хатуу хог хаягдлыг ил задгай хаях, эвдэрсэн газрыг хөрсжүүлэх ажил орхигдоход хөрсөнд амьдрагч сээр нуруугүйтэн, жижиг мэрэгчид, тэдгээрээр хооллогч хөхтөн, шувуудын тоо толгой цөөрөх үйл явц ажиглагдана. Энэ нь амьтан, ургамлын аймгийн төлөөлөгчид харилцан шүтэлцээтэйгээр экосистемийг бүрэлдүүлэх биологийн зүй тогтол юм.

БҮЛЭГ-4. “ЭЛСТЭЙ, НЭРГҮЙ ТОЛГОЙ” ЭЛС, ДАЙРГАНЫ УУРХАЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

4.1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго: “Бумбатын гол” ХХК-ийн “Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы ордыг ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ буюу зайлшгүй хийж гүйцэтгэх ажлыг төлөвлөхөд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго оршино.

“Элстэй, Нэргүй толгой” элс, дайрганы уурхайн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан бөгөөд БОМТ-нд багтах нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд **10,000,000.0** төгрөг зарцуулахаар төлөвлөж тухайн ажлуудын хэмжээ, гарах үр дүн, хариуцах эзэн, баримталж ажиллах арга зүй, стандарт, холбогдох хууль тогтоомжийг тусгаж, зардлын задаргааг тусгав.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт:

Энэхүү тайлангийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт нь дараах арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

Үүнд:

- ✓ Агаарын чанар, хөрсөн бүрхэвчид төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг багасгах, бууруулах, арга хэмжээг тогтоох,
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалахад хяналт тавих хугацаа, хариуцах эзэнг тогтоох,
- ✓ Шаардлагатай хөрөнгө зардлыг урьдчилсан байдлаар тооцож тодорхойлох зэрэг орно,
- ✓ БОМТ-ий дагуу үйл ажиллагаа явуулахад дагаж мөрдөх эрх зүйн баримт бичгүүдийг тодорхойлох,
- ✓ Мэргэжлийн байгаль орчны ажилтантай байх,
- ✓ БОМТ-ий тайлан болон БОМТ-ний хэрэгжилтийг цаг тухай бүрт холбогдох байгууллагуудад хүргүүлэх, тайлагнах, хүлээлгэн өгөх шаардлагатай.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө: Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон 2012 онд шинэчлэн батлагдсан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд аливаа төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрдэл хэсэг болох байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалаллын ажил хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байхаар заасан.

Хуулин дээрх шаардлагын дагуу “Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы ордыг ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээ, шаардагдах хөрөнгө зардлын хамт тодорхойлж, баримтлах хууль, дүрэм журам, стандартуудыг хамтатган байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулав.

4.2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Агаарын чанар									
1	- Ордыг ил аргаар олборлох үйл ажиллагааны үед тоосжилт бий болох	Зам талбай, овоолго, тоос босох гадаргууг усалгаа хийх, тусгай сатериал тороор хучих, ургамалжуулах зэргээр тоосжилт бууруулах арга хэмжээ авах	Шимт хөрсний овоолго, Уурхайн дотоод зам	-	Дотоод төсөв			Тогтмол	- Агаарын тухай хууль, - Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, - Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585: 2007,
Гадаргын ус									
2	Шатах тослох материал алдагдах үед авах яаралтай арга хэмжээг урьдчилан тодорхойлж урьдчилан сэргийлэх	-Голын эргэн тойрон хамгаалалтын бүс тогтоох, хамгаалалтын байгууламжийг сэргээх - Модоор хамгаалалтын зурвас байгуулах, - Spill kit асгаралтын иж бүрдэл байрлуулах	Төслийн хүрээнд	-	500.0	1	500.0	Тогтмол	- Усны тухай хууль, - Гадаргын усны чанарыг хянах журам MNS 4047- 88

УЛААНБААТАР ХОТЫН НАЛАЙХ ДҮҮРГИЙН НУТАГТ ОРШИХ “ЭЛСТЭЙ, НЭРГҮЙ ТОЛГОЙ” ЭЛС, ДАЙРГАНЫ УУРХАЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-020041

Хөрсөн бүрхэвч									
3	- Хөрс элэгдэл эвдрэлд орох, үржил шим, чийг буурах, бохирдох, гадаргын унаган хэлбэр өөрчлөгдөх	Шимт хөрсний овоолгыг стандартын дагуу хадгалах	Шимт хөрсний овоолго	-	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.			Тогтмол	- БОХ. Хөрс. Ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр төрөл MNS 3985- 87
4		Уурхайд олон салаа зам гаргахгүй байх, таних тэмдэг байршуулах, сайжруулах	Зам талбай		Дотоод төлөвлөлтөөр			Үйл ажиллагааны эхэн үед	
5		Хог хаягдлаар уурхайн орчин бохирдохоос сэргийлэх	Уурхайн орчин	-	100.0	-	100.0	Тогтмол	
Ургамлан нөмрөг									
6	Уурхайн үйл ажиллагаанаас ургамлын бүрхэвч доройтох	Шимт хөрсний овоолгыг стандартын дагуу байгуулах, хамгаалах, унаган ургамлын үрийг түүх, хатаах, хадгалах	Уурхайн талбайд	Нөхөн сэргээлттэй цуг хийгдэнэ					MNS 5918:2008
Амьтны аймаг									
7	Уурхайн ухаш болон уурхайн талбайд амьтан нэвтрэхээс хамгаалах	Уурхайн овоолго болон ухашийн гадуур хамгаалалтын хайс, тор татах	Уурхайн талбай	-	1'650.0	-	1'650.0	-	Амьтны тухай хууль
-		Нийт дүн		-	-	-	2'250.0	-	

4.3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Уурхай нь 2025 онд богино хугацаанд ажиллах ба нөхөн сэргээлтийн ажил гүйцэтгэх боломжгүй тул зардал төлөвлөөгүй болно.

Харин “Тэрбум мод” хөдөлгөөний хүрээнд 2025 онд 100 ширхэг мод тарих ба 1’000.0 мян.төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

4.4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

2024 онд дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд НБОГ-с санал болгосон ажилд нэгдсэн зохион байгуулалтаар оролцоно.

Хүснэгт 5. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөлт

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Дүйцүүлэн хамгаалалт	НБОГ-с санал болгосон газарт	Нэгдсэн зохион байгуулалтаар оролцоно	1	3’000’000.0	3’000’000.0	2025 онд	-
	Нийт	-	-	-	-	3’000’000.0	-	-

4.5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн талбайн ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх болон ямар нэгэн нүүлгэн шилжүүлэх шаардлагатай зүйлс байхгүй тул нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ төлөвлөх шаардлагагүй болно.

4.6. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх, соёлын дурсгалт зүйлс, археологи, палеонтологийн олдвор тогтоогдоогүй.

Цаашид уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааны явцад ямар нэгэн түүх, соёлын дурсгалт зүйлс, булш, бунхан, хиргэсүүр зэрэг археологи, палеонтологийн зүйлс илрэх тохиолдолд Соёлын өвийг хамгаалах үүднээс төслийн үйл ажиллагааг түр зогсоож хууль ёсны дагуу мэргэжлийн байгууллагад хандаж мэдэгдэл хүргүүлэх шаардлагатай.

4.7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Бумбатын гол” ХХК-ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Болзошгүй осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Ажилчдад ХАБЭА-ны ажлын хувцас, малгай, хошуувч, гутал	Уурхайн бүх ажилчдад	-	Дотоод төсөвд тусгасан		Өдөр бүр, тогтмол	- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, - Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 27.1
2		Гал унтраах багаж хэрэгсэл байрлуулах, галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт, гал унтраах урьдчилан сэргийлэх тоноглолуудыг бэлдэх, зохион байгуулах	Уурхайн бүх ажилчдад		2'000.0	2'000.0	Сургалтыг улирал бүрт 1 удаа	
3		Химийн бодис, эмнэлгийн хог хаягдал, бензин ШТМ алдагдах үед сэргийлэх SPILL KIT асгаралтын иж бүрдэл байршуулах	Уурхайн ШТС, Уурхайн эмнэлэг, Уурхайн засварын газар	-	Дотоод төсөв	Дотоод төсөв	Жил бүр	
-	Нийт				-	2'000.0	-	-

4.8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хог хаяглын менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдлаас үүдэлтэй хүрээлэн буй орчны бохирдол үүсэхээс сэргийлсэн арга хэмжээнүүдийг гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт 7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хог хаягдлаас үүдэн уурхайн орчин бохирдох.	Зориулалтын хогийн сав байрлуулж, ангилан ялгаж, тэмдэгжүүлэх.	Хог хаягдал	ш	500,000	1	500,000	Тогтмол	-Хог хаягдлын тухай хууль /2017.05.12/, -MNS 5344:2011. Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага,
2		Хог хаягдлыг төвлөрсөн нэг цэгт цуглуулж, хогны гэрээ байгуулсны дагуу төвлөрсөн цэгт хогийг тухай бүрт тээвэрлүүлэх		-	200,000	2	200,000	Жилд 1 удаа	
3		Дахин ашиглах, боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг цуглуулж, хоёрдогч түүхий эдийн цэгт тушаах		-	100,000	1	100,000	Улиралд 1 удаа	
4		Шингэн хог хаягдлыг технологийн дагуу доторлосон зориулалтын нүх цооногт хийж, ойр орчмыг дулааны улиралд ялаа, шавьж үржихээс урьдчилан сэргийлж ариутгал хийж, булж устгах, хог хаягдлын түр ба төвлөрсөн цэгт ариутгал халдваргүйтгэл зохион байгуулах		-	Дотоод төлөвлөлтөөр			Тогтмол	
5		Уурхайн ойр орчимд хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх, Төслийн хэмжээнд бүх нийтийн их цэвэрлэгээг зохион байгуулж хэвших		-	200'000	-	200'000	Тогтмол	
-		Нийт		-	-		1'000,000	-	-

4.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

“Бумбатын гол” ХХК-ний элс, дайрганы ордыг ашиглах үйл ажиллагаанаас үүдэн байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдалд тодорхой орон зайд, тодорхой хугацааны дотор, тодорхой давтамжтайгаар ажиглалт, хэмжилт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр гэнэ.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ үр дүнтэй байгаа эсэх, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тооцож тусгана.

“Бумбатын гол” ХХК нь үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчинд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтийг хянаж, байгаль орчныг хамгаалах ажлын үр дүнд тулгуурлан цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөх зорилгоор орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Агаарын чанар								
1	Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO) шинжилгээ хийлгэж байх	Төсөл хэрэгжих талбайд хяналтын 1 цэг сонгох	Агаарын найрлага: 7 сард	1	150.0	150,000	Итгэмжлэгдсэн лабораторт агаарын сорьц шинжилгээг шинжлүүлэх	-MNS 4585-2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, -MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага,
2	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн	Тоосны хяналт: - Олборлолтын талбайд,	6, 9 саруудад	1	150.0	150,000		-MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга

	байгууллагаар хийлгэх	-Хүнд даацын машины дотоод замд						-MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох фотоколориметрийн арга,
	Дуу шуугиан, чичиргээ: -Хүнд даацын машины тээврийн зам, -Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн орчим	-Хүнд даацын машины дотоод замд, -Үйлдвэрийн талбайд	6, 9 саруудад	1	100.0	100,000		
Усны хяналт шинжилгээ								
1	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ: рН, TDS (нийт ууссан давс), нийт хатуулаг (CaCO ₃), ууссан хүчилтөрөгч, БХХ, ХХХ, Са, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ -ны агууламж, амт, үнэр, өнгө.	- Унд ахуйн усыг хангаж буй 2 худаг, Шүүрлийн ус, бохир цэвэршүүлэгчийн оролт, гаралтын усыг, ойролцоох гадаргын усыг	Жилд 1 удаа 7 сард -шүүрлийн ус оролт, -шүүрлийн ус гаралт -ундны ус оролт -ундны ус гаралт -бохир	1	-	250.0	Усны итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлэх.	-MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж, -MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага, -MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт -MNS 0900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл Усны түвшин (газрын гадаргаас ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт.
Хөрсний бохирдол								

3.1	Хөрсний химийн болон физик үндсэн шинж чанар: (Ялзмаг, урвалын орчин, карбонат, нитрат, фосфор, кали, давсжилт, чулуужилт, механик бүрэлдэхүүн, эзлэхүүн жин зэрэг үзүүлэлтүүд) -Хөрсний хүнд металл: кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайр.	Төслийн талбайд 2 цэг сонгох (Овоолго болон олборлолт явуулж буй талбайн ойролцоо)	Жилд 1 удаа 7-р сард	1	-	100.0	Хөрсний итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжлүүлэх	-MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, -MNS 3309:1991 Хөрс. Хөрсний хялбар уусдаг давсны химийн найрлагыг тодорхойлох арга, -MNS 4006:1987 Хөрс. Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох арга -MNS 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага, -MNS ISO 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох.
Ургамлын бүрхэвч болон Амьтны аймаг								
4.1	Мэргэжлийн байгууллага болон судлаачаар мониторинг хийлгэх	Төсөл хэрэгжих орчны нөлөөллийн бүсэд	7-8-р сарын хооронд	Дотоод төсөв		-	-	-
-	Нийт			-	-	750,000.0	-	

4.10. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Бумбатын гол” ХХК-ний элс, дайрганы ордыг ашиглах үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээс бүрдсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгаль орчны мэргэжилтэн ажиллуулах ба төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна.

Байгаль орчны асуудалд зөвхөн байгаль орчны мэргэжилтэн анхаарал хандуулах биш уурхай болон үйлдвэрийн бүхий л ажилтнуудын анхаарал хандуулах чухал асуудал юм.

Байгаль орчныг хамгаалах, хяналт тавих, нөхөн сэргээлт хийх ажлыг байгаль орчны мэргэжилтэн хариуцан ажиллах бөгөөд жил бүр гүйцэтгэх ажлын хэмжээ болон зардлыг байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгаж ажиллана.

Удирдлага зохион байгуулалтын хүрээнд дараахь арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Үүнд:

- ✓ Нөхөн сэргээлтийн болон байгаль хамгаалах ажлыг урьдчилан төлөвлөсний дагуу дэс дараалалтай хийж гүйцэтгэх,
- ✓ Компаний удирдлага нь байгаль орчны холбогдолтой бүх хууль тогтоомжийн дагуу үйл ажиллагааг удирдаж зохион байгуулахаас гадна хуулийн өмнө хариуцлага хүлээнэ,
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд нь холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, тайлагнаж байх,
- ✓ Байгалийн гэнэтийн аюултай үзэгдэл (газар хөдлөлт, үер, салхи, шуурга) болон үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллагсдыг жилд 1 удаа сургаж, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах, энэ талаар дотоод журам төлөвлөгөөтэй ажиллана,
- ✓ Ахуйн хог хаягдлыг байнга цэвэрлэн ариутгаж байх, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлж байх.

Хүснэгт 17. Тухайн жилийн удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон Төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2025 онд				
			4-6-р сар	7-9-р сар	10-11-р сар		
1	Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжлийн хүн ажиллуулах	Дотоод төлөвлөлтөөр	+	+	+	“Бумбатын гол” ХХК	Байгаль орчны мэргэжлийн ажилтан уурхайд байх шаардлагатай.
2	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар сургалт зохион байгуулах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	+	+	+	Уурхайн удирдлага	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны зааврыг чанд мөрдөн ажиллах шаардлагатай.
3	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Тогтмол			Уурхайн удирдлага	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах шаардлагатай.
4	Ажиллагсадыг жилд 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	-	+	-	Уурхайн удирдлага	Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулж байх шаардлагатай.
5	Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын гэрээний дагуу хамтран ажиллах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	+	+	+	“Бумбатын гол” ХХК	Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хамтарч ажиллах.
Нийт		-	-		-	-	-

4.11. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Бумбатын гол" ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага, нутгийн иргэдэд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх төлөвлөгөөг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 18. Олон нийтэд төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд		Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Зохион байгуулах газар
НБОГ, БОУАӨЯ	Хорооны ИНХ	Хуралд танилцуулах	БОМТ-ийн 2025 оны хэрэгжилтийн тайлан	11-р сарын 01-ний өдрийн дотор	Дүүргийн төв
	НБОГ, БОХХБайцаагч	Уулзалт			УБ хот
Төрийн захиргааны төв байгууллага	БОУАӨЯ-т	Тайлан, төлөвлөгөөг тайлан хэлбэрээр болон Файл хэлбэрээр	2025 оны БОМТ	12-р сарын 01-ний өдрийн дотор	УБ хот

4.12. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДЛЫН НЭГТГЭЛ

“Бумбатын гол” ХХК-ийн 2025 оны БОМТ-г БОАЖ-ын Сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ний өдрийн “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа. 2025 онд БОМТ-нд нийт 10,000,000.0 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө

Хүснэгт 19. Төслийн 2025 оны БОМТ-ний зардлын нэгтгэл

№	Арга хэмжээ	Зардал' төгрөг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2'250'000.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	1'000'000.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3'000'000.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2'000'000.0
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1'000'000.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	750'000.0
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	-
10	Олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө	-
-	Нийт дүн	10'000'000.0

“Бумбатын гол” ХХК нь уг уурхайд 2025 оны төгсгөл хэсэгт багахан хугацаанд үйл ажиллагаа явуулах ба 2026 оноос үйл ажиллагаагаа жигдрүүлж төслийн бүрэн хүчин чадлаараа ажиллана.

ДҮГНЭЛТ

Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн нутагт орших “Бумбатын гол” ХХК-ийн “Элстэй, Нэргүй толгой” нэртэй элс, дайрганы уурхайн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОАЖ-ын сайдын 2019 оны 10-р сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа.

Элс, дайрга олборлох үйл ажиллагаа явуулах явцад нөлөөлөлд голчлон өртөгч нь хөрс, ургамал, газрын гадарга ба геологийн тогтоц юм.

Иймд сөрөг нөлөөллийг бууруулах, нөхөн сэргээх ажлыг жил бүрийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэх, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заагдсан арга хэмжээг цаг тухайд нь гүйцэтгэж, үр дүнд нь дүгнэлт хийн ажиллах шаардлагатай.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийтдээ 10'000'000.0 (Арван сая) төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

“Бумбатын гол” ХХК нь 2012 онд нэмэлт өөрчлөлт орсон Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол улсын хуулийн 31-р зүйлд заасны дагуу БОМТ-г хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны зардал дахь нөхөн сэргээлтийн зардлын 50%-тай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх үүрэгтэй.

2025 оны Нөхөн сэргээлтийн нийт зардлын 50% буюу **5'000'000.0 төгрөг (Таван сая) төгрөгийг БОУАӨЯ-ны тусгай дансанд байршууллаа.**

Төсөл хэрэгжүүлэгч тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг ханган биелүүлж түүний үр дүнг тусгасан биелэлтийн тайланг 11 дүгээр сарын 01-ний дотор энэхүү журмын 3-р хавсралтын дагуу гаргаж, Нийслэлийн байгаль орчны газарт 3-аас доошгүй хэвлэмэл хувь болон цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг аймаг, нийслэлийн томилсон ажлын хэсэг газар дээр нь хянаж үнэлсэн нэгдсэн дүн 90 онооноос дээш гүйцэтгэлтэй байвал төсөл хэрэгжүүлэгчээс боловсруулж ирүүлсэн дараа жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хянан батлах нэг нөхцөл болно.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

1. Байгаль орчин, аялал жуучлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”
2. Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем: www.legalinfo.mn
3. Байгаль орчны мэдээллийн сан: www.eic.mn